

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบวัดครั้งเดียว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเมือง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา กับตัวแปรทางประชากร และสังคมเศรษฐกิจ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

5.1 สรุปผลการวิจัย

- ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ ประเภทจำกัดรับ ในเขตกรุงเทพมหานคร รวม 10 แห่ง จำนวน 414 คน พบว่าเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาชายเพียงเล็กน้อย มีอายุระหว่าง 20 - 50 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว คือ อายุ 20 - 30 ปี อายุเฉลี่ย 28 ปี

ในด้านการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดกำลังศึกษาระดับปริญญาโท มีเพียงเล็กน้อยที่ศึกษาระดับปริญญาเอก และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือประมาณ 3 ใน 5 ศึกษาในสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเป็นนักศึกษาภาคปกติ ที่ใช้เวลาศึกษาในเวลาราชการ ที่เหลือ 2 ใน 5 ศึกษาในสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเป็นนักศึกษาภาคพิเศษ ใช้เวลาศึกษานอกเวลาราชการ

สำหรับสถานภาพการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง 2 ใน 5 ไม่ได้ทำงาน และ 3 ใน 5 ทำงานในระหว่างศึกษา ผู้ที่ทำงานครึ่งหนึ่งมีอาชีพ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ รองลงมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน เจ้าของธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย อาชีพอิสระ และอาชีพอื่น ๆ ตามลำดับ

ทั้งนี้ ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท รองลงมามีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท และ 20,001-30,000 บาท ในสัดส่วนจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

● **พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา**

กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อต่าง ๆ ในระดับค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง โดยเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อมวลชน สูงกว่าสื่อบุคคล และระดับการเปิดรับสื่อทั้งสองประเภทอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสื่อประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย เปิดรับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้ โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศสูงกว่าสื่ออื่น รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ เพื่อนักศึกษา และ คนในครอบครัว / วิทยุ ตามลำดับ ส่วนสื่อที่เปิดรับต่ำที่สุด คือ ป้ายผ้า / ป้ายประกาศต่าง ๆ

และเมื่อพิจารณาระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศแยกในรายสื่อย่อย พบว่า ในประเภทสื่อมวลชน กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์สูงสุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ ตามลำดับ ประเภทสื่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากเพื่อนนักศึกษาระดับสูงสุด รองลงมา คือ คนในครอบครัว และอาจารย์ ส่วนสื่อประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อสิ่งพิมพ์สูงกว่าป้ายผ้า / ป้ายประกาศต่าง ๆ

สำหรับประเด็นเนื้อหาข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสูง ได้แก่ การเลือกตั้ง สส. และนโยบาย / การดำเนินงานของรัฐบาล เนื้อหาข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับต่ำ ได้แก่ การเลือกตั้งระดับจังหวัด / ระดับท้องถิ่น และ การเมืองต่างประเทศ ตามลำดับ

ส่วนการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยเปิดรับจากสื่อประชาสัมพันธ์สูงกว่าสื่อบุคคล ซึ่งสื่อที่มีการเปิดรับข่าวสารมากที่สุด คือ ป้ายผ้า / ป้ายประกาศต่าง ๆ รองลงมาคือ เพื่อนักศึกษา และสื่อสิ่งพิมพ์ ตามลำดับ ส่วนสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย

เมื่อแยกดูในประเภทของสื่อประชาสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากป้ายผ้า / ป้ายประกาศต่าง ๆ สูงกว่าสื่อสิ่งพิมพ์เล็กน้อย ส่วนในสื่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากเพื่อนนักศึกษาสูงสุด รองลงมาคือ อาจารย์ และผู้บริหารมหาวิทยาลัย

โดยเนื้อหาข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยที่เปิดรับสูงใกล้เคียงกัน คือ กิจกรรมของนักศึกษา / องค์กรนักศึกษา และ การบริหาร / กิจกรรมของมหาวิทยาลัย และเนื้อหาข่าวสารที่เปิดรับต่ำ คือ ความเคลื่อนไหวของบุคคล / กลุ่มบุคคลในมหาวิทยาลัย

รายการหรือคอลัมน์ข่าวสารการเมืองที่กลุ่มตัวอย่างติดตามเป็นประจำทางวิทยุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบส่วนใหญ่ ฟังรายการข่าวประจำวัน ทั้งข่าวสั้น ข่าวประจำชั่วโมง และข่าวถ่ายทอดจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่เหลือมีจำนวนผู้ตอบเล็กน้อยกระจายในหลายรายการ สรุปแล้วเป็นรายการประเภทพูดคุยและวิเคราะห์ข่าว (ภาคผนวก ก ตารางที่ ๘13)

ทางด้านรายการโทรทัศน์ที่นักศึกษามองเป็นประจำมากที่สุด คือ รายการข่าวประจำวัน รองลงมาเป็นรายการประเภทพูดคุย และวิเคราะห์ข่าว ปัญหาปัจจุบัน ได้แก่ เหตุบ้านการเมือง, เนชั่น นิวส์ ทอล์ค, และ ไอ ทิว ทอล์ค ตามลำดับ (ภาคผนวก ก ตารางที่ ๘14)

สำหรับคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่จะอ่านทั้งฉบับ หลายคอลัมน์ รองลงมาคือ ข่าวทั่วไป / ข่าวเด่น หน้า 1 / ข่าวประจำวัน, มังกรห้าเล็บ และ การเมืองวิเคราะห์ / สรุปการเมืองในไทยรัฐ (ภาคผนวก ก ตารางที่ ๘15)

ส่วนความเชื่อถือในสื่อของกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ข่าวสารการเมืองที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกัน กลุ่มตัวอย่างให้ความเชื่อถือสื่อมวลชนมากกว่าสื่อบุคคล และสื่อประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย โดยมีผู้ตอบว่าเชื่อถือสื่อโทรทัศน์มากถึงร้อยละ 91.3 รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 80 และวิทยุ ร้อยละ 71.7 ส่วนสื่อบุคคลเชื่อถืออาจารย์ ร้อยละ 67.1 มากกว่าคนในครอบครัว เพื่อนนักศึกษา และผู้บริหารมหาวิทยาลัย ตามลำดับ

โทรทัศน์เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างให้ความเชื่อถือก่อนสื่ออื่นในอันดับหนึ่งสูงถึงร้อยละ 58.2 ซึ่งสูงกว่าอาจารย์ที่มาเป็นที่สอง 4 เท่า เมื่อพิจารณาร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในอันดับถัดไป พบว่าหนังสือพิมพ์ ได้รับความเชื่อถือมากในอันดับสอง และวิทยุได้รับความเชื่อถือมากในอันดับสาม สำหรับอาจารย์ ได้รับความเชื่อถือในอันดับสองรองจากสื่อมวลชนทั้งสามชนิด และอันดับสามเป็นรองจากวิทยุและหนังสือพิมพ์

ความเชื่อถือสื่อของนักศึกษาในอันดับที่หนึ่งนี้ จะคล้ายคลึงกันทั้งชายและหญิง ทั้งที่มีอายุต่างกัน ทั้งที่เรียนภาคปกติและภาคพิเศษ และทั้งที่ทำงานและไม่ได้ทำงาน โดยเชื่อถือโทรทัศน์มากที่สุด รองลงไปคือ อาจารย์ ส่วนนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน และมีอาชีพต่างกันจะให้ความเชื่อถือโทรทัศน์มากที่สุดเช่นกัน แต่เชื่อถืออาจารย์ในลำดับที่ไม่ใช่ที่สอง โดยนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะเชื่อถืออาจารย์ในลำดับเกือบสุดท้าย และนักศึกษาที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จะให้ความเชื่อถืออาจารย์เป็นลำดับที่สาม โดยเชื่อถือหนังสือพิมพ์เป็นลำดับสอง เช่นเดียวกับผู้ที่มีอาชีพอิสระ (ภาคผนวก ก ตารางที่ ผ 16 - ผ 21)

● **พฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา**

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในระดับค่อนข้างต่ำ โดยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าอย่างอื่น พฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่บ่อยครั้งรองลงมาคือ การพูดคุย ถกเถียงในประเด็นการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ การพูดชักชวน หรือชักจูงให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการฟังอภิปรายทางการเมือง / การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศในลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 62 - 86 ไม่เคยมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับต่ำกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศ โดยกิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง / สรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย หรือผู้นำนักศึกษา รองลงมาคือ การพูดคุย ถกเถียงเกี่ยวกับการบริหารดำเนินงานของมหาวิทยาลัยอย่างไม่เป็นทางการ การฟังอภิปรายหา

เสียงของผู้สมัคร และการพูดชักชวน หรือชักจูงให้ประชากรของมหาวิทยาลัยไปใช้สิทธิเลือกตั้ง / สรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย หรือผู้นำนักศึกษา ตามลำดับ ในส่วนกิจกรรมอื่น ๆ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 65 - 82 ไม่เคยมีส่วนร่วม หรือมีผู้ที่มีส่วนร่วมน้อย และเป็นไปในระดับต่ำ

● **พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง**

ที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 85.7 ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นการเลือกตั้งระดับประเทศ ส่วนการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และการเลือกตั้ง / สรรหาระดับมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างไปใช้สิทธิน้อยมาก โดยมีสัดส่วนของผู้ที่ไม่ไปมากกว่าผู้ที่ไปใช้สิทธิ ยกเว้นการเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ที่มีผู้ไม่ไปเพียงร้อยละ 13 และมีผู้ไปใช้สิทธิถึงร้อยละ 50

สำหรับเหตุผลที่ทำให้นักศึกษาไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ผ่านมา เพราะต้องการมีส่วนร่วม รองลงมาเพราะเป็นหน้าที่ และที่ไม่ไปใช้สิทธิ เพราะไม่มีเวลา ว่าง , ไม่สะดวกในการเดินทาง, และไม่ถูกใจผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ตามลำดับ

ส่วนเหตุผลในการลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะเห็นว่ามีนโยบายดี สังกัดพรรคที่ดี, มีการศึกษาดี มีความรู้ความสามารถ, และเป็นคนดี มีความตั้งใจจริง ตามลำดับ

หากมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งต่อไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่า จะไปใช้สิทธิ เพราะเป็นสิทธิและหน้าที่ และต้องการมีส่วนร่วม มีเพียงเล็กน้อยที่ไม่ไป และที่ยังไม่แน่ใจจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะไม่สะดวกในการเดินทาง เนื่องจากอยู่ต่างจังหวัด และอาจติดภารกิจสำคัญในช่วงวันเลือกตั้ง รวมทั้งไม่เห็นประโยชน์ของ สส. และการเลือกตั้ง (ภาคผนวก ก ตารางที่ ผ 24)

สื่อที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าสามารถโน้มน้าว หรือชักจูงให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้มากที่สุด คือ โทรทัศน์ รองลงมาคือ ไม่ตอบ / ตอบว่าไม่มี / ตอบมากกว่า 1 สื่อ (รวมกันแล้วมากถึงร้อยละ 23) และ คนในครอบครัว ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเล็กน้อยที่รับรู้ในสิทธิเลือกตั้ง / สรรหา ในระดับมหาวิทยาลัย ว่าตนเองมีสิทธิหรือไม่ ทั้งนี้ ส่วนใหญ่แล้วคิดว่าตนเองไม่มีสิทธิ และมีความเห็นว่ามหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัยค่อนข้างน้อย เมื่อแยกพิจารณาในรายมหาวิทยาลัย พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัยสูงกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยอื่น รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

สำหรับคำถามถึงความสนใจและความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศในอนาคตของนักศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ในรายมหาวิทยาลัยพบว่า นักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์มีค่าเฉลี่ยของระดับความสนใจและต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคตสูงกว่ามหาวิทยาลัยอื่น รองลงมาที่มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันคือ นักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

• ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ผลการทดสอบระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล กับตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา เวลาศึกษา สถานภาพการทำงาน และอาชีพ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ (ตารางที่ 32)

ระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อมวลชน แตกต่างกันตามอายุ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ นั้น ไม่พบความแตกต่าง สำหรับในสื่อย่อย พบว่า มีตัวแปรเดียว คือ สถานภาพการทำงาน ที่มีผลต่อระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากหนังสือพิมพ์ของนักศึกษา ส่วนตัวแปรอื่นไม่พบความแตกต่าง

ระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อบุคคล แตกต่างกันตาม เพศ อายุ และสถานภาพการทำงาน ส่วนในสื่อย่อย พบว่าตัวแปร เพศ และ สถานภาพการทำงาน มีผลต่อระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากคนในครอบครัว ตัวแปรอิสระ อายุ กลุ่มสาขาวิชา สถานภาพการทำงาน และ อาชีพ มีผลต่อระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากอาจารย์

และตัวแปรที่มีผลต่อระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากทุกสื่อรวม (สื่อมวลชน และสื่อบุคคล) ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชา เวลาศึกษา และ สถานภาพการทำงาน

ในด้านการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัย พบความแตกต่างในทุกตัวแปรที่ศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศ โดยตัวแปรที่มีผลต่อระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ อาชีพ ในสื่อย่อย ตัวแปร สถานภาพการทำงาน มีผลต่อระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากสื่อป้ายผ้า / ป้ายประกาศต่าง ๆ และตัวแปร อาชีพ มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์

ตัวแปรที่มีผลต่อระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากสื่อบุคคล คือ กลุ่มสาขาวิชา ในสื่อย่อย ตัวแปร อาชีพ มีผลต่อระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากอาจารย์, ตัวแปร เพศ อายุ กลุ่มสาขาวิชา และ เวลาศึกษา มีผลต่อระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย

และตัวแปรเดียวที่มีผลต่อระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากทุกสื่อรวม (สื่อประชาสัมพันธ์ และสื่อบุคคล) ได้แก่ อาชีพ ส่วนตัวแปรอื่น ไม่แตกต่าง (ตารางที่ 47)

ผลการทดสอบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับ ตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา พบว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศ กลุ่มสาขาวิชา และสถานภาพการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปร อายุ เวลาที่ศึกษา และอาชีพ ไม่พบความแตกต่าง

โดยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศ แตกต่างกันตาม เพศ และกลุ่มสาขาวิชา ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัย แตกต่างกันตาม เพศ กลุ่มสาขาวิชา และ สถานภาพการทำงาน

เมื่อทดสอบโดยแยกประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ประเภทที่ทำได้ง่าย และประเภทที่ทำได้ยาก พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทที่เข้าร่วมได้ง่ายมีความแตกต่างในบางตัวแปรน้อยกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทที่เข้าร่วมได้ยาก (ตารางที่ 58)

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศของนักศึกษา โดยค่าสหสัมพันธ์ที่พบในทุกสื่อมีค่าปานกลาง ยกเว้นสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์มีค่าต่ำ

นอกจากนี้ ยังพบว่าค่าสหสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศในทุกสื่อ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศประเภทที่เข้าร่วมได้ง่ายมีค่าสูงกว่าประเภทที่เข้าร่วมได้ยาก (ตารางที่ 64)

ส่วนการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัย พบว่า มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัย โดยเป็นความสัมพันธ์ในทางบวกระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยเฉพาะสื่อบุคคล และทุกสื่อรวม มีค่าสหสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ส่วนสื่อประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย และทุกสื่อย่อย มีค่าปานกลาง

ในทำนองเดียวกัน พบว่าค่าสหสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัยประเภทที่เข้าร่วมได้ง่ายมีค่าสูงกว่าประเภทที่เข้าร่วมได้ยาก ยกเว้นในสื่อ อาจารย์ และ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ที่มีค่าต่ำกว่า (ตารางที่ 65)

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่าส่วนใหญ่สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีทางด้านพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร แนวคิดทางด้านการสื่อสารทางการเมือง และงานวิจัยที่เคยมีมา และมีบางส่วนที่แตกต่างออกไป ที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

• พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

พบว่า นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อต่าง ๆ ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยเปิดรับจากสื่อมวลชน สูงกว่าสื่อบุคคล และสื่อประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายสื่อย่อย พบว่านักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อต่าง ๆ ในระดับที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ระดับต่ำถึงค่อนข้างสูง โดยสื่อที่มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับค่อนข้างสูง คือ โทรทัศน์ รองลงมาซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง คือ หนังสือพิมพ์ เพื่อนักศึกษา และวิทยุและคนในครอบครัว ตามลำดับ และสุดท้ายที่เปิดรับระดับต่ำคือ ป้ายผ้า / ป้ายประกาศต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย

การที่นักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองจากทั้งสื่อมวลชน และสื่อบุคคล สอดคล้องกับการศึกษาของ Klapper (1960) ที่พบว่า ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และบางครั้งข่าวสารจากสื่อมวลชนจะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็น ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนอยู่มาก ซึ่งการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน จะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจ ทักษะคดี และพฤติกรรมทางการเมือง (ปรมะ สตะเวทิน, 2533 : 157-158) การที่นักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน สูงกว่าสื่ออื่น อาจเป็นเพราะสื่อมวลชนเป็นแหล่งข่าวสารการเมืองที่สามารถพิสูจน์และทดสอบได้ จึงทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจว่าข่าวที่เสนอทางสื่อมวลชนเป็นความจริง (พัชนี เจริญรยา และคณะ, 2533 : 49) และมีความสนใจเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนในปริมาณสูง แต่เมื่อดูในรายสื่อย่อย พบว่านักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองจากหนังสือพิมพ์ และวิทยุในระดับปานกลางเท่านั้น แสดงว่านักศึกษาอาจมีความสนใจในเรื่องทางการเมืองไม่มากนักก็ได้ แต่ที่เปิดรับจากสื่อโทรทัศน์สูง อาจเป็นเพราะสื่อโทรทัศน์นำเสนอข่าวสารการเมืองในปริมาณความถี่มากเมื่อเทียบกับสื่อมวลชนอื่น นักศึกษาจึงมีโอกาสเปิดรับสูง

อย่างไรก็ดี การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ในระดับค่อนข้างสูงเพียงสื่อเดียว แสดงถึงประสิทธิผลของสื่อโทรทัศน์ในทางการเมือง มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ผ่านมาพบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับการเปิดรับสูงเป็นอันดับหนึ่งในเกือบทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเพื่อความบันเทิง หรือเพื่อข่าวสาร หรือเพื่อเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็ตาม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประสิทธิผลของสื่อโทรทัศน์ที่สามารถเข้าถึงผู้รับได้จำนวนมาก และสามารถกระจายข่าวสารจำนวนมากไปถึงผู้ชมได้อย่างรวดเร็ว โดยการนำเสนอด้วยปริมาณและความถี่สูง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังยืนยันในเรื่องประสิทธิผลของสื่อโทรทัศน์ในการโน้มน้าวใจให้ไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งต่อไปด้วย โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่า โทรทัศน์จะเป็นสื่อที่สามารถโน้มน้าวใจให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้มากที่สุด จึงอาจกล่าวได้ว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีประสิทธิผลสูงในการเผยแพร่ข่าวสารการเมืองและมีประสิทธิผลในแง่ของการโน้มน้าวใจให้มีส่วนร่วมทางการเมืองในกลุ่มนักศึกษา

ส่วนหนังสือพิมพ์นั้น นักศึกษามีปริมาณในการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อนี้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น อาจเป็นเพราะข้อจำกัดในคุณลักษณะของสื่อที่เข้าถึงได้ยาก ทำให้นักศึกษาตอบรับสื่อหนังสือพิมพ์ไม่ได้มากเท่าสื่อโทรทัศน์ แต่คุณลักษณะที่ตอบสนองในแง่ของการให้ข่าวสารที่มีสาระ ให้รายละเอียดมากกว่า มีความคงทนของสื่อในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ต่างจากสื่อโทรทัศน์ทั่วไปที่ไม่สามารถจะเรียกเนื้อหาที่ต้องการมาชมได้ ทำให้นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากหนังสือพิมพ์เป็นอันดับสอง เพราะอาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการแสวงหาข่าวสารการเมืองเพิ่มเติม ที่ตรงกับความต้องการเปิดรับข่าวสารการเมืองของนักศึกษา นอกจากนี้ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่จะเข้าถึงสื่อหนังสือพิมพ์ได้ง่าย โดยอาจซื้อมาอ่านเอง หรือ หาอ่านในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย หรือที่ทำงาน พฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ของนักศึกษานี้ จึงสอดคล้องกับการศึกษาของ Schramm (1973) ที่พบว่า ยิ่งคนมีการศึกษามากเท่าใด ก็มีแนวโน้มที่จะสนใจสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ในด้านสื่อบุคคลที่นักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองสูงสุด คือ เพื่อนนักศึกษา รองลงมาคือ คนในครอบครัว แต่การเปิดรับจากทั้งสองกลุ่มนี้อยู่ในระดับปานกลางใกล้เคียงกับหนังสือพิมพ์และวิทยุ และอาจารย์เป็นสื่อบุคคลที่นักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองด้วยค่อนข้างต่ำ โดยกลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งไม่เคยเปิดรับข่าวสารการเมืองจากอาจารย์เลย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิตกานต์ ธนาโอฬาร (2534 : 194) ที่พบว่าสื่อบุคคลที่นิสิตนักศึกษามีการสื่อสารทางการเมืองด้วยมากที่สุด คือ กลุ่มเพื่อน รองลงมาคือ บุคคลในครอบครัว โดยส่วนใหญ่มีการ

สื่อสารทางการเมืองกับบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้เป็นครั้งคราว ในขณะที่กลุ่มครู-อาจารย์ เป็นสื่อบุคคลที่นิสิตนักศึกษามีการสื่อสารทางการเมืองด้วยในระดับที่ค่อนข้างน้อยมาก

และ อรวรรณ วิจักขณะ (2533 : 170) ศึกษาพบว่า บุคคลที่นิสิตศึกษานำเนื้อหาจากสื่อมวลชนมาพูดคุยอยู่เสมอ คือ เพื่อน รองลงมาคือ บุคคลในครอบครัว ในกรณีนี้ประเด็นของข่าวสารการเมืองอาจเป็นประเด็นหนึ่งในการสนทนาในชีวิตประจำวันของนักศึกษามีการศึกษาว่า ความรู้ทางการเมืองส่วนมากได้มาจากการสังสรรค์ระหว่างบุคคล (James Barber, 1969 อ้างใน จริญญา เจริญสุขใส, 2538 : 40) ซึ่งในสังคมสมัยใหม่ที่สลับซับซ้อน กลุ่มเพื่อนจะให้บทเรียนทางการเมืองขั้นต้นแก่บุคคลเช่นเดียวกับครอบครัว แต่ที่สำคัญสามารถเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะรับประสบการณ์ที่มีความเป็นทางการเมืองโดยเฉพาะได้ดีกว่าครอบครัว (ม.ร.ว. พุทธิสถาน ชุมพล, 2540 : 75) อย่างไรก็ตาม นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่าคนในครอบครัวเป็นสื่อที่สามารถโน้มน้าวใจให้ไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งต่อไป สูงกว่าเพื่อนนักศึกษา แสดงว่าระดับการเปิดรับสื่อมากน้อยไม่ได้เป็นสิ่งที่ยืนยันว่าจะมีผลต่อการโน้มน้าวใจหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพราะอาจมีปัจจัยอื่นอีกที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น อิทธิพลของสื่อบุคคล เจอนไซทางเศรษฐกิจ และสังคมอื่น ๆ ในกรณีนี้ อาจเป็นรูปแบบหรือระดับความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับคนในครอบครัวที่มีความใกล้ชิดและมีผลต่อการโน้มน้าวใจ

• เนื้อหาข่าวสารการเมือง

พบว่า เนื้อหาข่าวสารการเมืองระดับประเทศที่นักศึกษาส่วนใหญ่เปิดรับจากสื่อต่าง ๆ คือ การเลือกตั้ง สส. และ นโยบาย / การบริหาร งานของรัฐบาล ในขณะที่ข่าวสารที่เปิดรับต่ำ คือ การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น / ระดับจังหวัด และ การเมืองต่างประเทศ การเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งสูงอาจเป็นเพราะนักศึกษาเห็นว่าประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญใกล้ชิดนักศึกษาโดยตรง ทั้งในแง่ของการไปใช้สิทธิ และการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งตัวแทนไปบริหารประเทศ ส่วนนโยบาย / การบริหารงานของรัฐบาลเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของนักศึกษา การเปิดรับข่าวสารทำให้ทราบว่ารัฐบาลจะบริหารประเทศไปในทิศทางใด เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาล แต่ประเด็นที่มีการเปิดรับต่ำอาจเป็นเรื่องที่นักศึกษาไม่มีความเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวข้องด้วยน้อย นักศึกษาจึงให้ความสนใจเปิดรับข่าวสารน้อย

หากมองในแง่ของการกำหนดวาระของข่าวสาร เป็นไปได้ว่าสื่อมวลชนมีการนำเสนอข่าวสารการเมืองในปริมาณและความถี่สูง จึงทำให้นักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารสูง ตรงกับที่ Malcolm E. McCombs และ Donal L. Shaw ศึกษาไว้ว่า ในบรรดาขอบเขตของประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในระบบการเมือง สิ่งที่ได้รับการเอาใจใส่จากสื่อมวลชนมากจะเป็นที่คุ้นเคยมากยิ่งขึ้นจากสาธารณชน และเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญมากยิ่งขึ้นหลังจากที่เวลาผ่านไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง ส่วนสิ่งที่ได้รับความเอาใจใสน้อยกว่าก็จะอยู่ในสภาพตรงกันข้าม จะพบว่าปัจจุบันประเด็นข่าวสารสองเรื่องดังกล่าวได้รับการเอาใจใส่และนำเสนอทางสื่อมวลชนมาก แม้ว่าจะยังไม่ทราบว่าจะมีการเลือกตั้งครั้งใหม่เมื่อใด แต่กระแสความตื่นตัวในเรื่องรัฐธรรมนูญใหม่ มีผลทำให้สื่อมวลชนนำเสนอประเด็นต่าง ๆ เพื่อเตรียมพร้อมในการเลือกตั้ง แนะนำโครงสร้างทางการเมืองแบบใหม่ และให้ความรู้ทางการเมืองผ่านทางสื่อมวลชนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่อีกสองเรื่องที่นักศึกษามีการเปิดรับต่ำ เป็นเรื่องที่ได้รับการเอาใจใส่และนำเสนอทางสื่อมวลชนน้อยกว่ามาก โอกาสที่นักศึกษาจะเปิดรับในสองเรื่องแรกจึงมีมากกว่า

• สื่อที่นักศึกษาให้ความเชื่อถือสูง

ในกรณีที่ข่าวสารการเมืองที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกัน พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่นักศึกษาตอบว่าเชื่อถือมากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ อาจารย์ คนในครอบครัว เพื่อนนักศึกษา ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และสื่อประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Klapper (1976) ที่พบว่า ถ้าคนถูกจำกัดให้เลือกรับสื่อใดสื่อหนึ่ง โทรทัศน์จะเป็นสื่อที่คนต้องการมากที่สุดและเห็นว่าเป็นสื่อที่น่าเชื่อถือที่สุด

แต่ผลการศึกษานี้แตกต่างจากที่ รูตกานต์ ธนาโอฬาร (2534 : 195) ศึกษาพบว่า โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นแหล่งสารที่ได้รับความเชื่อถือจากนิสิตนักศึกษา รองจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แสดงว่าสื่อมวลชนปัจจุบันได้รับความเชื่อถือจากนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถ ก็ยังคงเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของนักศึกษาในปัจจุบัน โดยมีร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเชื่อถืออาจารย์ในอันดับหนึ่งสูงเป็นรองจากสื่อโทรทัศน์ ซึ่งในกรณีนี้เป็นไปได้ว่าน้ำหนักความเชื่อถือในสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ มีผลจากการที่สื่อมวลชนปัจจุบันนำเสนอข่าวสารความคิดเห็นทางการเมืองจากบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือสูงมากขึ้น เช่น เมื่อมีประเด็นที่มีความขัดแย้ง สื่อมวลชนจะทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ไปสอบถามความคิดเห็นของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีความขัดแย้ง รวม

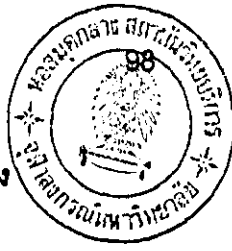
ทั้งความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่มีความน่าเชื่อถือในเรื่องดังกล่าว เช่น อาจารย์ นักวิชาการ ผู้บริหารระดับสูง ฯลฯ มานำเสนอผ่านทางสื่อมวลชน

● **พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา**

พบว่า นักศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมระดับประเทศค่อนข้างต่ำ และมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัยในระดับต่ำ ยกเว้นในเรื่องของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่เคยมีส่วนร่วมสูง และในอนาคตก็คาดว่าจะมีส่วนร่วมสูง โดยมีผู้ตอบว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สส. ครั้งต่อไปมาก มีข้อสังเกตว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นักศึกษาส่วนใหญ่เคยมีส่วนร่วมมากนอกเหนือจากการเลือกตั้ง มักมีรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ใช้ระยะเวลาเข้าร่วมไม่นานนัก และไม่มีความต่อเนื่อง ที่สำคัญเป็นการมีส่วนร่วมในระดับบุคคลมากกว่าระดับกลุ่ม หรือองค์การการเมือง เช่น การพูดคุยถกเถียงในประเด็นทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ, การพูดชักชวนหรือชักจูงให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง, การฟังอภิปรายทางการเมือง / การหาเสียงของผู้สมัคร เป็นต้น

และการมีส่วนร่วมในลักษณะตรงกันข้าม นักศึกษาเคยมีส่วนร่วมน้อยหรือไม่เคยมีส่วนร่วมจำนวนมาก แสดงว่า นักศึกษาอาจมีความสนใจในทางการเมืองไม่มากนัก หรืออาจอยู่ที่ข้อจำกัดในเรื่องโอกาส และความยากง่ายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำให้นักศึกษาเข้ามีส่วนร่วมในบางกิจกรรมน้อย เช่น การสนับสนุนผู้สมัคร / พรรคการเมือง ด้านค่าใช้จ่าย หรือทำงานให้ทั้งในฐานะสมาชิกพรรค และไม่ได้เป็นสมาชิกพรรค ที่อาจมีปัจจัยเรื่องเศรษฐกิจ ระยะเวลาที่มีผลเกี่ยวข้อง, การร่วมชุมนุม เดินขบวน สนับสนุน หรือประท้วงการกระทำของรัฐ หรือเอกชนที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง ที่ต้องใช้เวลา ใช้แรงกายไปร่วมชุมนุม และมีความเสี่ยงที่ต้องเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ที่อาจมีการเผชิญหน้ากับฝ่ายตรงข้ามอย่างรุนแรง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ลักษณะการมีส่วนร่วมที่คาดนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งมีการศึกษาสูงจะเข้ามีส่วนร่วมสูง กลับเป็นไปในทางตรงข้าม โดยมีส่วนร่วมต่ำ หรือมีผู้ไม่เคยมีส่วนร่วมมาก เช่น การส่งข่าวสารสนับสนุนหรือประท้วงรัฐบาล หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาบ้านเมือง ไปยังผู้เกี่ยวข้อง และ / หรือ สื่อมวลชน แสดงว่าระดับการศึกษา ไม่ได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบางลักษณะ

ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่าระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งระดับประเทศและระดับมหาวิทยาลัย โดยนักศึกษาที่มีระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองสูง มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงตามไปด้วย ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าไม่สูงมากนัก จึงอธิบายความสัมพันธ์ดังกล่าวได้น้อย อย่างไรก็ตาม พบว่าค่าสหสัมพันธ์ในสื่อแต่ละประเภทมีค่าแตกต่างกัน โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลได้มากกว่าสื่อมวลชน แสดงว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อบุคคล มีแนวโน้มที่จะมีผลให้นักศึกษาเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากกว่าสื่อมวลชน และในระดับมหาวิทยาลัยสหสัมพันธ์ของสื่อบุคคลมีค่าสูงกว่าสื่อประชาสัมพันธ์เช่นกัน แสดงว่าสื่อบุคคลมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัยของนักศึกษามากกว่าสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่าสื่อบุคคลที่มีประสิทธิภาพในทางโน้มน้าวใจให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมได้มากกว่าสื่อมวลชน

นอกจากนี้ นักศึกษายังแสดงความคิดเห็นว่ามีความสนใจและต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศในอนาคตในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองที่อยู่ในระดับปานกลาง จึงอาจสรุปได้ว่า นักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองสอดคล้องกับทัศนคติ หรือความสนใจทางการเมืองที่มีอยู่ค่อนข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของ Klapper ที่ว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลโดยตรงต่อประชาชนน้อยมาก โดยมีแนวโน้มที่จะเสริมทัศนคติและพฤติกรรมที่ยึดถืออยู่แล้ว มากกว่าที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม ในขณะที่สื่อบุคคลสามารถจะโน้มน้าวใจได้ดีกว่า

อย่างไรก็ดี เมื่อแยกทดสอบความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเภทที่เข้าร่วมได้ง่าย และเข้าร่วมได้ยาก พบว่าค่าสหสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทที่เข้าร่วมได้ง่ายมีค่าสูงกว่าประเภทที่เข้าร่วมได้ยากในเกือบทุกสื่อ แสดงว่านอกจากการเปิดรับข่าวสารแล้ว ยังมีข้อจำกัดในเรื่องประเภทหรือลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามากน้อยแตกต่างกันด้วย

ผลการทดสอบสมมุติฐาน

1) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อบุคคล มีความแตกต่างกันระหว่างเพศ ส่วนสื่อมวลชน และทุกสื่อรวม ไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วันทนีย์ แสนักดิ์ (2532 : 96) ที่พบว่า ความต้องการรับรู้ทางการเมืองจากสื่อมวลชนของนักศึกษาชาย กับนักศึกษาหญิง ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะความเสมอภาคทางเพศในสังคมมีมากขึ้น ประกอบกับอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมเดียวกัน คือ กรุงเทพมหานคร และสังคมในมหาวิทยาลัย ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่าความสนใจและความต้องการข่าวสารการเมืองของทั้งสองเพศจากสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อมวลชน จึงไม่ต่างกัน

ส่วนความแตกต่างที่พบในสื่อบุคคลนั้น นักศึกษาชายมีการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อบุคคลมากกว่าเพศหญิง หรืออีกนัยหนึ่งมีการพูดคุย ถกเถียงในเรื่องข่าวสารการเมืองกับบุคคลต่าง ๆ มากกว่าเพศหญิง อาจเนื่องมาจากลักษณะธรรมชาติของนิสัยของผู้ชายที่มักจะพูดคุยในเรื่องที่มีเนื้อหาสาระมากกว่าผู้หญิง

นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาหญิงมีการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากคนในครอบครัวมากกว่าเพศชาย หรือมีการพูดคุย ถกเถียงในเรื่องข่าวสารการเมืองกับคนในครอบครัวมากกว่านักศึกษาชาย อาจเป็นเพราะผู้หญิงมีเวลาใกล้ชิดกับคนในครอบครัวมากกว่าผู้ชาย เพราะเป็นแม่บ้านแม่เรือน และประเด็นในการพูดคุยนั้น อาจสืบเนื่องมาจากการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีอยู่ในบ้าน คือ การชมโทรทัศน์ที่มีการเปิดรับสูงกว่าสื่ออื่นและมักจะมีรูปแบบของการชมร่วมกันกับคนอื่น ๆ ในครอบครัว

2) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล มีความแตกต่างกันในกลุ่มนักศึกษาที่มีอายุต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีอายุมาก (41-50 ปี) จะเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อดังกล่าวสูงกว่านักศึกษาที่มีอายุน้อย (20-30 ปี) อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่มีอายุมากอยู่ในวัยซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบสูง และข่าวสารการเมืองมีผลต่อการดำรงชีวิตโดยตรง จึงอาจมีความสนใจที่จะเปิดรับข่าวสารการเมืองมากกว่านักศึกษาที่มีอายุน้อย ที่โดยธรรมชาติมักจะให้ความสนใจในเรื่องใกล้ตัว และเรื่องของความสนุกสนานบันเทิงมากกว่าเรื่องที่มีสาระหนัก มีการศึกษาพบว่า คนที่มีอายุมากมักจะใช้สื่อสารมวลชนเพื่อแสวงหาข่าวสารหนัก ๆ มากกว่าเพื่อความบันเทิง เช่น อ่านจดหมายถึงบรรณาธิการ ข่าวการบ้านการเมือง ในขณะที่คนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ไม่ค่อยจะอ่าน (Rivers และคณะ อ้างใน ปรมะ สตะเวทิน : 114)

นอกจากนี้ในรายชื่อย่อย ยังพบว่านักศึกษากลุ่มที่มีอายุมาก 41-50 ปี เปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากอาจารย์สูงกว่านักศึกษากลุ่มที่มีอายุน้อย 20-30 ปี หรืออีกนัยหนึ่งมีการพูดคุยถกเถียงในประเด็นข่าวสารการเมืองกับอาจารย์สูง อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่มีอายุมากมีวุฒิภาวะในเชิงบริหารและมีประสบการณ์ในทางการเมืองสั่งสมมานานตามอายุ จึงมีประเด็นในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ได้

ซึ่งในประเด็นของตัวแปรอายุนี้ เท่าที่พบในงานวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษาที่ผ่านมา ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุที่ใกล้เคียงกัน จึงไม่มีความแตกต่างมากพอที่จะศึกษาเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตาม ในส่วนของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผู้ที่เข้ามาศึกษามักมีอายุที่ต่างกันมาก จากงานวิจัยนี้ก็พบว่ามีความอายุต่างกันตั้งแต่ 20 ถึง 50 ปี จึงมีความเป็นไปได้ที่จะพบความแตกต่างของระดับการเปิดรับข่าวสารในระหว่างกลุ่มอายุ

3) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล กับกลุ่มสาขาวิชา พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยส่วนใหญ่ ยกเว้นในทุกสื่อรวม และสื่อบุคคลย่อยสื่อเดียว คือ อาจารย์ ที่พบความแตกต่าง โดยนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากทุกสื่อรวม และอาจารย์ สูงกว่านักศึกษากลุ่มที่เรียนในสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้ เป็นเพราะนักศึกษาที่เรียนในสองกลุ่มสาขาวิชามีโอกาสที่จะเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกัน เพราะอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมเดียวกัน ส่วนการที่กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากอาจารย์ มากกว่ากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาจเป็นเพราะการศึกษาในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับสังคมการเมือง มากกว่าสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะทาง นักศึกษาในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงมีโอกาสเปิดรับข่าวสารจากอาจารย์โดยจากการเรียนการสอนและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียนมากกว่านักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล ของนักศึกษาที่เรียนในภาคปกติ และภาคพิเศษ ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าเวลาที่ศึกษา หรือสถานภาพของการเป็นนักศึกษาในภาคเรียนที่ต่างกันนี้ไม่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศ อาจเป็นเพราะแหล่งข่าวสารการเมืองสำคัญของนักศึกษา คือ สื่อมวลชน และ สื่อบุคคล ได้เปิด

โอกาสให้นักศึกษาได้เข้าถึงข่าวสารได้เท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อมองในภาพรวมของทุกสื่อ พบว่ามีความแตกต่าง โดยกลุ่มที่เรียนในภาคพิเศษ จะเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากทุกสื่อสูงกว่านักศึกษาภาคปกติ แสดงว่านักศึกษาภาคพิเศษมีความสนใจข่าวสารการเมืองมากกว่านักศึกษาภาคปกติ อาจเป็นเพราะนักศึกษาภาคพิเศษส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานแล้ว จึงมีประสบการณ์ในเชิงบริหารจัดการอยู่ก่อน จึงมีความสนใจเรื่องข่าวสารการบริหารทางการเมืองสูง

5) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศกับสถานภาพการทำงาน จากสื่อมวลชน ไม่แตกต่างกัน แต่ต่างกันในเรื่องบุคคล และสื่อย่อยคือ หนังสือพิมพ์ คนในครอบครัว และอาจารย์ และทุกสื่อรวม โดยนักศึกษากลุ่มที่ทำงานมีระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ อาจารย์ และทุกสื่อรวม มากกว่านักศึกษากลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน อาจเป็นเพราะผู้ที่ทำงานมีสังคมที่กว้างออกไป โดยมีสังคมของที่ทำงานเพิ่มเข้ามา ทำให้มีความสนใจแสวงหาข่าวสารเพื่อเป็นประเด็นในการสนทนามากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ทำงาน โดยข่าวสารการเมืองอาจเป็นประเด็นหนึ่งในการสนทนา ส่วนหนังสือพิมพ์อาจเป็นแหล่งข่าวสารผู้ที่ทำงานมีโอกาสเข้าถึงได้มากกว่า โดยในสำนักงานต่าง ๆ มักมีหนังสือพิมพ์ให้อ่าน หรือผู้ที่ทำงานอาจมีกำลังซื้อหนังสือพิมพ์ให้อ่านเองมากกว่าผู้ที่ยังไม่ทำงานซึ่งยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง นอกจากนี้ การที่ผู้ทำงานมีเวลาจำกัดอาจทำให้แสวงหาข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่อประเภทอื่น (Schramm and Roberts eds อ้างใน ประมว สตะเวทิน : 117)

ส่วนการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากคนในครอบครัว พบว่านักศึกษากลุ่มที่ยังไม่ทำงานมีระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากคนในครอบครัวสูงกว่านักศึกษากลุ่มที่ทำงาน อาจเนื่องมาจากนักศึกษากลุ่มที่ไม่ทำงานมีเวลาสื่อสารกับคนในครอบครัวมากกว่าผู้ที่ทำงาน ซึ่งมีภาระทั้งเรื่องทำงานและเรื่องเรียน ดังนั้น เวลาว่างที่จะพูดคุยกับคนในครอบครัวจึงมีน้อย และอาจหลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยในเรื่องที่มีสาระหนัก เช่น การเมือง

6) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศกับตัวแปรอาชีพ พบว่านักศึกษาที่มีอาชีพต่างกันมีระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากอาจารย์ แตกต่างกัน โดยนักศึกษากลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จะเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับประเทศจากอาจารย์ สูงกว่านักศึกษากลุ่มที่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ส่วนสื่ออื่น ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งในตัวแปรนี้ หากมองในแนวคิดเรื่องคุณลักษณะที่เหมือนกันทางการสื่อสาร (homophily) จะพบว่า

อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐมีสถานภาพเป็นข้าราชการ เหมือนกับนักศึกษากลุ่มที่มีการเปิดรับข่าวสารด้วยมาก จึงทำให้มีการสื่อสารโดยสะดวกและมีระดับการเปิดรับข่าวสารมาก

7) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัย กับ เพศ พบว่าระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากสื่อประชาสัมพันธ์ สื่อบุคคล และทุกสื่อรวม ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในรายสื่อย่อยของประเภทสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย พบว่ามีความแตกต่าง โดยนักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยมากกว่านักศึกษานหญิง หรืออีกนัยหนึ่งมีการพูดคุยกถกเถียงในเรื่องข่าวสารความเคลื่อนไหวภายในมหาวิทยาลัยกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยมากกว่านักศึกษานหญิง อาจเนื่องมาจากลักษณะธรรมชาติของนิสัยของผู้ชายที่มักจะพูดคุยกในเรื่องที่มีเนื้อหาสาระมากกว่าผู้หญิงและคุณลักษณะที่เหมือนกันของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ส่วนใหญ่มักเป็นเพศชาย ทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลสองกลุ่มนี้มีระดับสูงกว่าเพศหญิง

8) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยของนักศึกษาที่มีอายุต่างกัน ไม่พบความแตกต่างในการเปิดรับทุกสื่อรวม สื่อบุคคล และสื่อประชาสัมพันธ์ ยกเว้นในรายสื่อย่อยคือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ที่พบว่า นักศึกษากลุ่มที่มีอายุมาก (41-50 ปี) เปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย หรืออีกนัยหนึ่งมีการพูดคุยกถกเถียงในประเด็นข่าวสารความเคลื่อนไหวของมหาวิทยาลัยกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มนักศึกษาที่มีอายุน้อย (20-30 ปี) อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่อายุน้อย ยังไม่สามารถสลัดความเชื่อในเรื่องของอำนาจนิยมในผู้อาวุโสที่ปลูกฝังในสังคมไทยมานาน ทำให้ไม่ชอบแสดงออก ในลักษณะของการโต้แย้งกับผู้อาวุโส (สุจิต บุญบงการ, 2537 : 70) ในขณะที่นักศึกษาที่มีอายุมากมีวิถีที่ใกล้เคียงกับผู้บริหารมหาวิทยาลัย และมีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ในเชิงบริหารมากพอสมควร จึงกล้าแสดงออก และมีประเด็นในการพูดคุยกถกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือโต้แย้งด้วยได้

9) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัย กับกลุ่มสาขาวิชา พบว่านักศึกษามีระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ และจากทุกสื่อรวม ระหว่างกลุ่มสาขาวิชาไม่แตกต่างกัน ส่วนสื่อบุคคล และสื่อบุคคลย่อย คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย พบว่ามีความแตกต่าง โดยนักศึกษากลุ่มที่เรียนในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยจากสื่อบุคคล โดยเฉพาะผู้บริหารมหาวิทยาลัย สูงกว่านักศึกษากลุ่มที่เรียนในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งอาจเป็นเพราะเหตุผลเดียวกับข้อ (3)

10) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยกับ เวลาที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาที่เรียนในภาคพิเศษ นอกเวลาราชการ มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัย จากผู้บริหารมหาวิทยาลัยสูงกว่านักศึกษากลุ่มที่เรียนในภาคปกติ ในเวลาราชการ ส่วนในสื่ออื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง อาจเป็นเพราะการเรียนการสอน ในหลักสูตรภาคพิเศษ ส่วนใหญ่จัดขึ้นสำหรับนักบริหารมาเรียน ดังนั้น นักศึกษาที่เป็นผู้บริหารหรือเตรียมตัวเป็นผู้บริหารในอนาคต จึงอาจมีความสนใจในการบริหารดำเนินงานของมหาวิทยาลัย รวมทั้งสนใจที่จะเปิดรับข่าวสารความเคลื่อนไหวของมหาวิทยาลัยจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยมากกว่า

11) การเปิดรับข่าวสารการเมืองระดับมหาวิทยาลัยกับสถานภาพการทำงาน พบว่า นักศึกษากลุ่มที่ทำงานเปิดรับข่าวสารจากป้ายผ้า / ป้ายประกาศต่าง ๆ มากกว่านักศึกษากลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน อาจเป็นเพราะนักศึกษากลุ่มที่ทำงานมีเวลาอยู่ในมหาวิทยาลัยน้อย ความสนใจที่จะแสวงหาข่าวสารความเคลื่อนไหวของมหาวิทยาลัยจากสื่อต่าง ๆ จึงมีมาก แต่โอกาสที่จะเข้าถึงสื่ออื่นอาจมีน้อยกว่า ป้ายผ้า / ป้ายประกาศต่าง ๆ ซึ่งเป็นสื่อที่มีความสะดุดตา และมีการเผยแพร่ในระยะเวลาหนึ่งพอที่จะติดตามได้

12) การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศของนักศึกษา แตกต่างกันตาม เพศ และสาขาวิชา โดยนักศึกษาชายมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศมากกว่านักศึกษานหญิง แต่เมื่อแยกทดสอบโดยแบ่งประเภทการมีส่วนร่วมตามความยากง่าย พบว่า เพศไม่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทที่เข้าร่วมได้ง่าย แต่มีผลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้าร่วมได้ยาก ในขณะที่ระดับมหาวิทยาลัย เพศยังคงเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัยทั้งระดับที่เข้าร่วมได้ง่ายและเข้าร่วมได้ยาก แสดงว่าเพศหญิงอาจยังคงมีความสนใจในทางการเมืองน้อยกว่าเพศชาย โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้าร่วมได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมไทย ที่พบว่าผู้หญิงยังคงมีบทบาททางการเมืองน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยส่วนบุคคล หรือสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ยังคงไม่เอื้อให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากนักก็ได้ ซึ่งในการวิจัยนี้ ไม่ได้ศึกษาลึกลงไปถึงเรื่องนี้

ส่วนสาขาวิชานั้น นักศึกษากลุ่มที่เรียนในสาขาวิชาทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งระดับประเทศและระดับมหาวิทยาลัย และทั้งประเภทที่เข้าร่วมได้ง่ายและเข้าร่วมได้ยาก มากกว่านักศึกษาในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แสดงว่า

สาขาวิชาที่เรียนมีผลต่อความสนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นเดียวกับการเปิดรับข่าวสารการเมือง

และในด้านสถานภาพการทำงาน พบว่ามีผลต่อการเข้าร่วมทางการเมืองของนักศึกษา โดยนักศึกษาที่ไม่ได้ทำงานมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัยมากกว่านักศึกษาในกลุ่มที่ทำงาน โดยที่ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรนี้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า นักศึกษากลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน เรียนอย่างเดียวย่อมมีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มที่ทำงาน และยืนยันได้จากการทดสอบที่แบ่งประเภทความยากง่ายของการมีส่วนร่วมที่พบว่า มีความแตกต่างในตัวแปรสถานภาพการทำงาน เฉพาะการมีส่วนร่วมที่เข้าร่วมได้ยาก ซึ่งอาจต้องใช้เวลา และโอกาสในการเข้ามีส่วนร่วม และสถานภาพการทำงานอาจเป็นอุปสรรคหน่วงเหนี่ยวขัดขวางให้นักศึกษาเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย

13) ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า นอกจากการเปิดรับข่าวสารจะมีผลต่อการเข้าร่วมทางการเมืองมากน้อยต่างกันทั้งในระดับประเทศและระดับมหาวิทยาลัยแล้ว ยังพบว่าความยากง่ายของประเภทการมีส่วนร่วมมีผลต่อการเข้าร่วมทางการเมืองของนักศึกษาด้วย โดยค่าสหสัมพันธ์ที่พบในประเภทการมีส่วนร่วมที่เข้าร่วมได้ง่ายมีค่าสูงกว่าประเภทที่เข้าร่วมได้ยาก ยกเว้นในระดับมหาวิทยาลัยที่ค่าสหสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารจากอาจารย์ และผู้บริหารมหาวิทยาลัย กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมหาวิทยาลัยประเภทที่ทำได้ยากมีค่าสูงขึ้น แสดงว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากอาจารย์ และผู้บริหารมหาวิทยาลัย มีผลทำให้นักศึกษาเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทที่เข้าร่วมได้ยากมากขึ้น ซึ่งคงเป็นเพราะนักศึกษาได้พูดคุยถกเถียงกับผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ที่ป่าเถื่อน จึงได้รับความรู้ และกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

• ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) การใช้สื่อหลายประเภทในการพัฒนาทางการเมือง โดยใช้สื่อบุคคลควบคู่ไปกับสื่อมวลชน ในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้และโน้มน้าวใจในทางการเมือง เป็นแนวทางที่ได้รับการยืนยันโดยผลการวิจัยนี้ ที่พบว่านักศึกษาที่มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง โดยการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล มีผลทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงมากกว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการเมืองโดยตรง จึงอาจนำผลการวิจัยในส่วนนี้ไปใช้อ้างอิงในการวางกลยุทธ์การใช้สื่อในการพัฒนาทางการเมืองได้

2) ควรส่งเสริมสถาบันทางสังคมและบุคคลที่มีอิทธิพลในการกล่อมเกล้าทางการเมือง โดยเฉพาะ สถาบันการศึกษา อาจารย์ สื่อมวลชน ฯลฯ ให้เป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ เสริมสร้างทัศนคติที่ดีทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการเลือกตั้ง เช่น การส่งเสริมให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมส่วนรวม เริ่มจากสังคมใกล้ตัวภายในมหาวิทยาลัยก่อน เช่น เข้าร่วมกิจกรรมภายในสถาบันการศึกษา เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อส่วนรวม ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษามีการโต้แย้งแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ทั้งในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน โดยอาจจัดเป็นกิจกรรมพิเศษเพื่อเป็นเวทีให้นักศึกษาได้โต้แย้งแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย เช่น จัดอภิปรายหรือสัมมนาในประเด็นทางการเมืองในสถาบันการศึกษาให้มากขึ้น เพื่อขยายวิสัยทัศน์ของนักศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นและเตรียมนักศึกษาให้เป็นผู้นำในการพัฒนาทางการเมืองในระยะยาวต่อไป

สำหรับอาจารย์ ซึ่งพบว่าเป็นสื่อบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือสูง ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีบทบาทในการพัฒนาทางการเมืองมากขึ้น โดยมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้อาจารย์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับนักศึกษา ตลอดจนเพาะบ่มความรู้ ความเข้าใจ และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในทางการเมืองให้กับนักศึกษา และประชาชนทั่วไป ซึ่งนอกจากจะสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาวิชาที่เรียนในชั้นเรียนแล้ว นอกชั้นเรียน อาจารย์อาจเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองโดยแสดงความคิดเห็นในเวทีทางการเมืองต่าง ๆ เช่น เข้าร่วมในการอภิปรายที่จัดขึ้น

โดยนักศึกษาหรือองค์กรทั่วไป รวมทั้งผ่านทางสื่อมวลชน เช่น ในรายการข่าว รายการสนทนาต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มากในปัจจุบัน

ในส่วนของสื่อมวลชน จะพบว่าเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้สื่อมวลชนสามารถนำเสนอข่าวสารการเมืองได้อย่างรวดเร็วเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ปัจจุบันมีสถานีไอทีวีที่เน้นในการนำเสนอข่าวสารการเมืองเป็นหลัก และสถานีอื่น ๆ ก็มีการแข่งขันในการนำเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองสูง โดยเฉพาะเมื่อมีเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญ ๆ เช่น การเลือกตั้ง การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามจะพบว่ายังไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่า ประเด็นของเนื้อหาข่าวสารการเมืองซึ่งกำหนดโดยสื่อมวลชนนั้นครอบคลุมในภาพรวมของการพัฒนาทางการเมืองหรือไม่ การที่นักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองบางประเด็นสูง เนื่องจากความสนใจของนักศึกษา หรือเป็นเพราะสื่อมวลชนมุ่งนำเสนอในประเด็นดังกล่าวในปริมาณและความถี่สูง และให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวสารอื่น ๆ น้อยไปหรือไม่ อย่างไร ซึ่งควรต้องศึกษาให้ลึกกลงไป

นอกจากนี้การที่สื่อมวลชนนำบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น อาจารย์ ผู้บริหาร นักวิชาการ มาแสดงความคิดเห็นทางสื่อมวลชนเพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะทางโทรทัศน์ ทำให้โทรทัศน์เป็นสื่อที่นักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองสูงและให้ความเชื่อถือมากเป็นอันดับหนึ่ง ต่างไปจากในอดีตที่ได้รับความน่าเชื่อถือรองจากผู้มีความรู้ความสามารถ แสดงว่าโทรทัศน์มีการพัฒนาในด้านของรูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอสอดคล้องกับความสนใจของผู้ชมมากยิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาตนเองของสื่อโทรทัศน์นี้ น่าจะได้รับการสนับสนุนและสานต่อเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมืองของไทยต่อไป

3) ปัจจุบันการปฏิรูปทางการเมืองของไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาทางการเมือง เช่น กระทรวงมหาดไทย หรือ กรมประชาสัมพันธ์ ควรต้องแสดงบทบาทในการให้ความรู้ทางการเมืองใหม่ ๆ แก่ประชาชน โดยประสานกับสื่อมวลชน และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ที่มีบทบาทในการกล่อมเกลางานทางการเมือง เช่น สถาบันการศึกษา ในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ เสริม เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาทางการเมืองและพัฒนาประเทศในด้านอื่น ๆ ต่อไป

• ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยในเรื่องนี้ซ้ำในกลุ่มอื่น ๆ ของสังคม โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างออกไป เช่น นักศึกษาในต่างจังหวัด และนักศึกษาระดับการศึกษาที่ต่ำลงมาก เพื่อเปรียบเทียบว่าผลการวิจัยจะต่างออกไปหรือไม่ อย่างไร เพราะปัจจัยอะไร นอกจากนี้ อาจจะศึกษาในตัวแปรอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ศึกษาในการวิจัยนี้เพิ่ม นอกเหนือจากการเปิดรับข่าวสาร เช่น สังคมประกิตทางการเมือง หักศนคติทางการเมือง ฯลฯ ที่สำคัญควรศึกษากับสื่อมวลชนในแง่ของผู้ส่งสารว่ามีบทบาทในการพัฒนาทางการเมืองมากน้อย อย่างไร เพราะในการศึกษาเรื่องนี้ยังไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่า การที่นักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนน้อย รวมทั้งมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย มาจากปัจจัยในส่วนของนักศึกษาซึ่งเป็นผู้รับสาร หรือมาจากปัจจัยของผู้ส่งสาร หากมีการศึกษาต่อในประเด็นนี้ เชื่อว่าจะทำให้เกิดความชัดเจนเพิ่มมากขึ้น และจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐในการวางกลยุทธ์การใช้สื่อ และกลยุทธ์ในการพัฒนาการเมืองต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย